

Minna: Marhaban, Ahilan wa sahlaani eli hei ja tervetuloa. Tänään jaksomme aiheena on arabia, jota puhuu äidinkielenään jopa yli 300 miljoonaa ihmistä. Arabian kieltä voi kuulla eri puolilla maailmaa, mutta erityisesti Lähi-Idässä ja Pohjois-Afrikassa. Yhtä lailla sitä kuulee myös täällä meillä Savon ammattiopistossa, jossa noin sata opiskelijaa puhuu arabiaa. Kieli ei kuitenkaan ole kaikkialla samanlainen ja se on monella tavalla erilainen kuin suomen kieli. Yallah – eli Mennään kuuntelemaan, mitä arabian kielen tulkki Hiba kertoi Yulialle tästä aiheesta.

Yulia: Tervehdys! Täällä on Yulia äänessä ja minun kanssa tänään keskustelemassa arabian kielestä ja ehkä myös kulttuurista Hiba.

Hiba: Terve! Minun nimeni on siis Hiba Al-Musawi. Minä olen Irakista kotoisin, mutta me olemme muuttaneet perheen kanssa 1999 Suomeen kiintiöpakolaisina. Siitä lähtien olen asunut Suomessa, Kuopiossa. Alun perin minä olen lähihoitaja ammatiltani. Olen valmistunut Sakkyilta vuonna 2013. Koska se ei ollut minun juttu, minä lähdin tulkkaustöitä tekemään. Ja nyt valmistuin ammattikorkeakoulusta asioimistulkiksi.

Yulia: Oletko jo päässyt tekemään tulkkaustöitä?

Hiba: Olen. Minä aloitin työt vuonna 2018. Nyt olen tehnyt puolitoista vuotta yksityisenä elinkeinonharjoittajana töitä eli yrittäjänä. Teen tulkkaus- ja käännöstöitä, pääsääntöisesti tulkkaushommia. En ole hirveästi erikoistunut kääntämiseen. Oma työ on lähinnä tulkkausta ja asioimistulkkausta ja tulkkauskieli on siis suomi-arabia ja arabia-suomi.

Yulia: Eli kieli on sinun työväline?

Hiba: Kyllä!

Yulia: Millaista arabian kieli on?

Hiba: Minä itse en ole siis opiskellut koskaan arabian kieltä. Tulin Suomeen 6-vuotiaana. Sitä opiskelin jossain vaiheessa koulussa, mutta minun osaama arabian kieli on lähtenyt kotoa. Äitini on opettanut minulle arabiaa. Minua kiinnostaa suomen ja arabian kielen yhdistelmä. Minä olen aina tykännyt yhdistää niitä minun elämässäni.

Arabian kieli kielenä minun mielestäni eroaa suomen kielestä siinä, että se kirjoitetaan eri suunnasta eli oikealta vasemmalle ja siinä on eri kirjaimet. Se on tosi vaikeata sellaiselle ihmiselle, joka ei tunne latinalaisia kirjaimia. Kieliopillisesti se eroaa varmasti paljon eli lausejärjestykset. Kaksi pääasia: kirjaimet eroavat todella paljon ja kirjoitetaan eri suunnasta.

Yulia: Mitä haasteita on sinun työssäsi?

Hiba: Koronapandemian myötä puhelintulkkaukset. Ne ovat välillä haasteellisia, jos äänenlaatu ei ole hyvä. Ehkä sellainen yleisin haaste, mikä tulee mieleen, on murteet. Jotkut arabian kielen murteet minulle on tosi vaikeita. Esimerkiksi Marokon ja Afrikan maiden murteet ovat minulle tosi vaikeita. Minä välillä en hahmota, mitä he sanovat. Heillä on niin omanlainen murre, että minä en ymmärrä heitä, kun he puhuvat nopeasti. Minä kyllä tulkaan heille. En ole estynyt kokonaan tulkkauksesta marokkolaisille tai tunisialaisille. Olen aina pyytänyt, että käyttäisivät yleiskieltä. Jotkut ihmiset osaavat käyttää yleiskieltä, jotkut valitettavasti ei. He osaavat vaan oman maan murretta.

Yulia: Olisin kohta kysynyt sinulta arabian kielen yleiskielestä. Onko sellainen olemassa ja onko sitä pakko osata?

Hiba: Nykyisin puhutaan arabian kielen standardikielestä, jota käytetään uutisoinnissa, lehdistössä ja puhutussa arabiassa, että se olisi kaikille ymmärrettävää. Jos lähdet kadulle, niin sitä ei välttämättä kaikki osaa. Kirjakieli on meidän yhdistävä kieli. Se on aivan sama minkä maalainen sinä olet, kun äidinkieli on arabia ja ihan samaa, mitä kieltä puhut kadulla, kirjakieli on kuitenkin sama kaikissa maissa. Kun opiskellaan koulussa, on sama kirjakieli. Se on aika hidasta lähteä puhumaan esimerkiksi kauppareissulla kirjakieltä. Ehkä yleiskieli voisi auttaa siihen, jos osaisi sitä käyttää. Kunka moni osaisi sitä käyttää sillä tasolla, en osaa sanoa. Minulla ei ole kokemusta.

Yulia: Eroaako miten paljon yleisempi versio kielestä jonkun alueen murteesta ja miten paljon ne eroavat toisistaan?

Hiba: Tottakai ne eroavat! Jos ajatellaan vaikka kirjakieltä, niin yleiskieli on kirjakielen ja katukielen puolista välistä. Ei käytetä omia murteita tosi kovasti, vaan puhutaan arabiaa yleisellä tasolla. Otetaan kirjakielestä ja katukielestä ja yhdistetään niitä. Itse en ole perehtynyt tähän asiaan, en ole sitä käyttänyt. Esimerkiksi työssäni pyrin siihen, kun asiakkaana on marokkolainen tai tunisialainen, puhun itse selkeällä arabian kielellä: lyhyitä virkkeitä, selkeitä virkkeitä. Jos pitää antaa ohjeita, niin yksiosaisia ohjeita, pilkon niitä ohjeita. Vähän niin kuin selkokieli suomen kielellä, mutta arabian selkokieli.

Yulia: Jos pyydät ihmistä ottamaan tämän huomioon, onko hänelle yleensä helppoa vaihtaa murteen yleiskielelle?

Hiba: Jos osaa sitä ja osaa kirjakieltä, niin on helppoa. Kaikilla ei ole sitä osaamista.

Yulia: Onko helppoa vai haasteellista kääntää suomenkielisiä termejä, käsitteitä arabiaksi ja päinvastoin?

Hiba: Haasteellisempaa kääntää suomen kielestä arabian kielelle. Yleensä arabian kielestä suomen kielelle löytyy helposti vastineet minun kohdallani, koska suomen kieli on minulla vahvempi kieli. Se riippuu myös

aiheesta. Jos aihe on tuttu kohdekulttuurissa, niin todennäköisesti myös vastineet löytyvät. Jos aihe on tuntematon, todennäköisesti niitä vastineita ei ole ja niitä pitää keksiä itse tai selittää asiaa. Esimerkiksi jotkut Suomen sosiaalijärjestelmään, työttömyysjärjestelmään kuuluvat termit tai Kelaan liittyvät asiat. Jos niitä ei ole kohdekulttuurissa, käsitteitä ei tunne.

Yulia: Jos ajatellaan Syyrian arabian kieltä ja Irakin arabian kieltä, eroavatko ne toisistaan?

Hiba: Ne eroavat, mutta ne ovat ymmärrettäviä toisilleen. Syyria ja Irak ovat kuitenkin naapurimaat. Onhan meillä muitakin naapurimaita, mutta Syyria ja Irak ovat ehkä läheisiä toisilleen. Syyriassa asuu paljon irakilaisia, niin se on vuosien varrella tullut läheisemmäksi.

Yulia: Kumpaa kieltä sinä itse enemmän arjessa käytät?

Hiba: Minä ajattelen suomeksi. Minä en ole koskaan ajatellut arabiaksi. Minä lasken suomeksi mielessäni. Minun tunnekieleni on suomi. Minä kyllä käytän arabiaa tosi paljon, koska minun mieheni on irakilainen. Minulla on kaksi lasta ja se riippuu tilanteesta. Jos tilanne sallii, käytän suomen kieltä. Pääsääntöisesti minä koen, että minun kommunikointini lasten kanssa on sujuvampaa ja helpompaa suomeksi. Minulla on perhe täällä, äiti, sisaruksia, ystäviä, yhteisö, joiden kanssa puhun arabiaa eli käytän sitä paljon. Esimerkiksi minun tunnekieli on suomen kieli, mutta minä harvoin katson suomenkielisiä ohjelmia. Minä katson arabiankielisiä ohjelmia enemmän. Kuuntelen arabiankielistä musiikkia enkä kuuntele suomalaista tai englantilaista musiikkia. Se on aika outo juttu, outo yhdistelmä. Molemmat kielet ovat läheisiä, mutta suomen kieli kuitenkin vie voiton.

Yulia: Se on mielenkiintoista kuulla, minkälainen cocktail on sinun elämä ... (naurua). Mutta jos ajatellaan, kun aikuisiässä ihmiset muuttavat aika kaukaa vaikka Syyriasta tai Irakista tänne Suomeen, Kuopioon...Onko miten vaikeaa säilyttää omaa kulttuuria, omaa kieltä ja sitten taas oppia uutta sinun mielestäsi?

Hiba: Kyllä, kun itse katsoo tätä, niin ajattelee, että se on helppoa! Kuitenkin sinä olet tullut vaarallisesta paikasta, sodan keskeltä tänne turvalliseen maahan. Sehän pitäisi olla helppoa! Teet töitä, hankit ammatin, opit kielen, sopeudut ja kotiudut tänne. Sitten, kun niitä tarinoita kuulee, välillä se on vaikeata! Itse ehkä koen, että se lähtee henkisestä hyvinvoinnista. Jos vähän stressitasot nousevat, sehän vaikuttaa kaikkeen!

Miten hyvin voi säilyttää kulttuurin? Me olemme asuneet täällä 22 vuotta ja silti me olemme säilyttäneet Irakin tai Lähi-idän kulttuurimme meidän perheessä. Se on varmasti vaikeaa monelle ihmiselle. Koska näin pienenä tullessa, luulen, että se on helppoa sopeutua suomalaiseen kulttuuriin. Jos on kyseessä 40-vuotias ihminen, joka on tullut ihan eri kulttuurista ja varsinkaan, jos ei ollut mitään aikaisempaa tietoa länsimäisestä kulttuurista. Se voi olla shokki!

Yulia: Mitä luulet tällaisen uuden kulttuurin omaksumiseen tai oman kulttuurin säilymiseen, onko täällä Kuopiossa hyviä mahdollisuuksia?

Hiba: Meillä täällä on todella hyvä yhteisö. Täällä voi tavata ja täällä on tapaamispaikat. Täällä juhlitaan oman kulttuurin juhlia. Esimerkiksi arabiankielisten suosituin juhla on Id-juhla, joka tulee Ramadanin jälkeen. Ramadan on paastokuukausi. Täällä on pystytty säilyttämään sitä. Tietysti ei samalla tavalla. Kun omassa maassamme, koska me asumme nyt länsimäisessä maassa, jossa Ramadan ei ole mikään perinne. Kadut, kaupat, muut ihmiset eivät osallistu siihen perinteeseen, mutta ihmiset ovat pystyneet luomaan oman tunnelman siinä määrin kuin se pystyy tekemään.

Yulia: Kiitos Hiba sinulle! Oli hauska tutustua! (naurua)

Hiba: Kiitos!

Minna: Hiba tuossa kertoi, että myös arabiaa voi puhua selkokielellä ja että se auttaa eri puolilla maailmaa asuvia arabian puhujia ymmärtämään toisiaan. Saimme lisäksi kuulla, että kotimaan kulttuuri säilyy arjessa, vaikka olisi asunut täällä jo 20 vuotta. Myös Ali, Rasha ja Achol keskustelivat kanssamme kotimaidensa kulttuureista. He huomasivat, että arabian kieli ei ollutkaan ainut yhteinen asia. Itseasiassa suomalaisessa kulttuurissakin on paljon samaa. Tiesitkö, että edes kalakukko ei ole kovin uniikki juttu? Kuunnellaan mitä opiskelijat kertoivat Helille ja Minnalle.

Heli: Eli meitä on täällä tänään juttelemassa Heli ja Minna ja sitten kolme opiskelijaa Savon ammattiopistosta. Aloitetaan siitä, että kerrotte, kuka olet, mitä opiskelet ja mistä olet kotoisin.

Ali: Mä oon Ali, Irakista ja opiskelen lähihoitajaksi.

Rasha: Ja minä olen Rasha. Olen kotoisin Syyriasta ja opiskelen Valmassa.

Achol: Minä olen Achol, olen sudanilainen. Minä olen opiskelijana kokki alalla.

Minna: Teillä on siis kaikilla eri kotimaa mutta teillä on yhteinen kieli – arabia. Puhutaan siitä nyt vähän lisää. Voisiko jokainen kertoa, että puhutaanko teidän perheessänne muitakin kieliä, vai vain arabiaa.

Achol: Mulla on oma äidinkieli dengaa. Meillä puhutaan arabiaa ja dengaa.

Rasha: Vain arabiaa.

Ali: Meidän perheessämme on sama. Puhutaan pelkästään arabian kieltä.

Minna: No kuinka kauan ja missä te olette opiskelleet arabiaa?

Achol: Minä olen opiskellut vain kolme vuotta, kun minä olin kuusivuotias. Ja sitten koulu loppui, kun olin yhdeksän vuotta. Mutta arabian me opimme, kun olimme lapsia, ja puhuimme ja ymmärsimme kaiken.

Rasha: Olen opiskellut arabiaa viisivuotiaasta lähtien lukion viimeiseen vuoteen asti.

Ali: No meidän perheessämme puhuttiin arabiaksi lapsesta asti, mutta totta kai sitten opiskellaan kunnan arabian kieli ihan vasta sitten kun ollaan koulussa. Mutta aina puhutaan arabiaa koko ajan.

Heli: Teillä kaikilla on nyt ainakin kaksi kieltä elämässä, suomen kieli ja arabian kieli ja sitten voi olla vielä muitakin. Niin miten te ajattelette, onko arabian kieli helppoa tai vaikeaa?

Ali: No itsellä totta kai helppoa, kun on oma äidinkieli. Sekin on vaikeaa, jos joutuu opiskelemaan, koska siinä kirjoitetaan ihan eri tavalla. Kirjoitetaan niin, että oikealta aloitetaan ja kaikki kielet menevät vasemmalta oikealle. Totta kai, jos joutuu opiskelemaan itse, niin se on vaikeaa. Mutta ei mikään ole vaikeaa, jos itse haluaa opiskella sitä.

Rasha: Arabian kieli – se on erittäin vaikeaa, mutta minulle se on tosi helppoa ja on minun äidinkieleni.

Achol: Mulle ei ole vaikeaa, koska olimme lapsia. Opimme. Mutta mulla oli kaksi kieltä. Voi olla vähän hankalaa, mutta mulle ei ole.

Minna: Milloin te puhutte toista kieltä ja milloin arabiaa?

Achol: Kotona äiti puhui meille meidän omalla kielellämme, mutta arabia oli tärkeä, kun meni kauppaan, esimerkiksi pankkiin, lääkäriin...

Heli: Joo. Sitten se, että te olette eri puolilta maailmaa kotoisin ja silti teillä on yhteinen kieli. Te ymmärrätte toisiaanne. Mutta onko arabian kieli kaikkialla samanlainen?

Rasha: Arabian kieli, Tunisia ja Marokko. Heidän puhekielensä on erilainen, mutta kirjakieli on samanlainen. Kaikki ymmärtävät toisiaan.

Minna: Voitaisiin puhua myös teidän kotimaiden kulttuureista vähän. Mikä on sinun perheellesi tärkein juhla ja millainen se on?

Rasha: Meillä on kaksi tärkeää juhlaa, Id al-Fitr ja Id al-Adha. Sukulaiset vierailevat toistensa luona kotona, ja juovat teetä tai kahvia tai mehua.

Heli: Tuleeko paljon ihmisiä?

Rasha: Joo, kaikki sukulaiset.

Heli: Mitä se tarkoittaa? Kuinka paljon voi olla ihmisiä yhdessä?

Rasha: Viisikymmentä ihmistä. Mutta ei koko päivää. Meillä on esimerkiksi Id al-Fitr kolme päivää ja Id al-Adha neljä päivää. Joka päivä tulee vieraita.

Heli: Joo eli eri ihmiset tulee toisena päivänä.

Rasha: Niin.

Heli: Joo okei.

Rasha: Ja kun lapset heräävät juhla-aamuna, isä antaa heille juhlarahat.

Heli: Saako sillä rahalla ostaa karkkia?

Rasha: Ei!

Heli: Ai ei, vai mitä sillä tehdään?

Naurua

Rasha: He menevät leikkipuistoon ja leikkivät.

Minna: Onko teillä sama juhla?

Achol: Meillä on sama. Ramadan, Id al-Adha, mutta meillä on kaksi kulttuuria Sudanissa. Meillä on kristityt ja muslimit. Kristityt, he juhlivat eri kulttuuria, eri ruokaa. Muslimit samalla tavalla, eri ruoka. Ramadanin aikaan teemme keksejä ja karkkia. Ja samanlainen, aamulla tulee vanhemmat ja sitten he antavat rahaa. Lapset menevät ulos leikkimään. Iso juhla on Id-al Adha. Meillä on teurastus ja syömme ja juhlimme. On paljon ruokaa, laulamme. Teillä on kalakukko, meillä on lihakukko.

Minna: Okei!

Naurua

Minna: Haluatko Ali kertoa jostakin juhlasta tai tuleeko mieleen joku muu asia sinun kotimaasi kulttuurista?

Ali: Ei mulla tule ainakaan nyt mitään mieleen, kun on kerrottu jo kaikki.

Achol: Kaikki on samaa.

Ali: Ja se on samaa.

Achol: Joo.

Ali: Siinä ei ole paljoa eroa. Ihan samalla tavalla tehdään kaikki melkein.

Heli: Se on tosi mielenkiintoista, kun ajattelee, että te kuitenkin tullette eri puolilta maailmaa ja silti on tosi paljon yhteistä. Se tuntuu jotenkin tosi hienolta. Tuota, että sitten kun olette kuitenkin eri maista, niin minkälainen siellä sinun kotimaassasi on luonto ja sää ja minkälaisia eläimiä siellä on?

Achol: Meillä on paljon eläimiä, mutta minä en osaa kertoa nimiä.

Naurua

Achol: Mutta on paljon eläimiä. Meillä on ruoho vihreä, tosi kuuma, kolme vuodenaikaa. Meillä on syksy, kesä ja kevät. Ja sataa paljon vettä. Kesällä on tosi kuuma. Meillä voi olla 40 astetta tai 45.

Heli: Huhhuh.

Achol: Huhhuh.

Naurua

Achol: Jos te menette sinne, kuolette heti.

Lisää naurua.

Heli: Niin, kyllä!

Heli: Entäs teillä, mitenäs Syyriassa, minkälainen luonto ja ilmasto siellä on?

Rasha: Sää Syyriassa: talvella on kylmä, mutta ei niin kuin Suomessa. Sataa vettä ja harvemmin lunta. Kesällä on kuuma. Joskus jopa 40 astetta. Keväällä sää on lämmin ja tulee vähän viileä. Ja syksyllä on viileää.

Ali: No meilläkin on kesällä aika kuuma, kuiva samalla. Paljonkohan asteita, jotain 30–45. Jopa 50 joskus ihan, ja siinä oikeastaan ei pysty ulkona edes olemaan. Ja talvella siellä verrattuna Suomeen ei ehkä edes ole talvi. Koska se on melkein jotain 5–10 astetta meillä se talvi ja silloin meillä oli jo takkia ja kunnon housuja ja ihan kylmä. Sitten tultiin Suomeen niin nähtiin kunnon talvi, mitä sanotaan ihan oikeasti talveksi.

Ja lunta... siellä minä en ole nähnyt koko elämäni aikana kuin ehkä kerran. Ihan kunnon lunta siis ei siellä ehkä ole.

Heli: Tuleeko mieleen jotakin ruokaa tai semmoista, jonka ajattelet, että on sinun mielestäsi kiva tai...

Ali: En tiiä, kun ite nyt kun oon asunut Suomessa, niin mä teen kaikkea mitä suomalaisetkin syö. Mutta kyllä mä välillä teen oman kulttuurin ruokaa kotona. Kun asun suomalaisen perheen kanssa niin ne ainakin kysyvät vähän, että milloin teet, kun meillä on erilaiset mausteet ja kyllä minä välillä teen kotona niitä mitä tulee mieleen. Mutta ei mulla ole mitään tiettyä ruokaa, mikä olisi tärkeä minulle.

Achol: Paljon öljyä ja mausteita on paljon. Mutta Suomessa ei ole.

Heli: Se on varmaan iso ero.

Achol: Joo!

Minna: Suomessa on vain vähän suolaa ja pippuria.

Heli: Niin!

Ali: Ja se on mun mielestä hyvä! Alko tuntumaan, että joo nyt alkaa ehkä riittämään pikkuhiljaa. Hyvä maku, mutta se ei ole terveellistä, niin sitten mä olen alkanut vähän pikkuhiljaa vähentämään aina. Mun mielestä, kun mä tulin Suomeen niin mä aloin heti tottua niin kuin siihen kaikkeen kulttuuriin. Mä kannustan kaikkia kulttuureita. Oma kulttuuri totta kai se on tärkeä, mutta muitakin. Pitää tietää mistä hän tykkää, mitä ne tekevät, että sitten osaan olla toisten ihmisten kanssa. Koska jos mulla on vaan oma kulttuuri ja jään siihen kiinni, niin en mä voi olla muitten kanssa.

Heli: Niin.

Ali: Että en mä voi sanoa, että mun kulttuuri on parempi, koska mun mielestä kaikki on samaa.

Achol: Kulttuuri on hyvä. Täytyy pitää kiinni sinun kulttuuristasi, mutta tarvitsee oppia enemmän toisesta kulttuurista.

Ali: Kyllä.

Achol: Joo. Olen samaa mieltä sinun kanssasi.

Rasha: Minäkin olen samaa mieltä.

Heli: Onko teidän sitten ollut helppo tutustua suomalaiseen kulttuuriin?

Ali: Kyllä pikkuhiljaa. Ei sanota vaikeaa, koska sanotaan, että se on aika lähelläkin meidän kulttuuriamme. Jonkun verran. Ei ihan, mutta...

Achol: Joo, lähellä.

Rasha: Joo.

Ali: ...siinä on jotkut asiat mitkä meilläkin on samat...

Achol: Joo, osa samaa.

Ali: ...niin sitä on tullut opittua yhtäkkiä, että mekin välillä teemme tuommoisia asioita niin kuin tekin. Ja ei ollut vaikeaa, mutta kyllä siihen pikkuhiljaa oppii. Tai niin kuin tottuu siihen siis.

Heli: Mmm, tuleeko mieleen, vaikka yksi esimerkki, mikä on samaa?

Rasha: Et voi koskea jokaista ihmistä. Se on samanlainen.

Heli: Mmm.

Minna: Ahaa.

Heli: Joo, eli oma tila. Joo!

Achol: Mutta minun kulttuurissani on ero. No, koska mulla oli iso perhe ja meille tuli aina vieraita.

Heli: Niin te olitte lähekkäin?

Achol: Joo, lähemmin.

Ali: Ja äsken kun puhuttiin niistä juhlista. Niin siitä niin kuin samalla tavalla, kun perhe tulee käymään ja annetaan rahaa lahjaksi. Suomessa on jouluku. Silloinkin perhe on yhdessä. Syödään yhdessä ja annetaan lahjat. Eri juttu, mutta sama idea siinä. Mutta kuitenkin ollaan samalla tavalla koko perhe yhdessä ja syödään yhdessä ja tarkoitus on se, että ollaan yksi perhe, istutaan siellä ja syödään ja ollaan iloisia.

Minna: Olisi kiva kuulla arabian kielellä joku toivutus ennen kuin lopetetaan.

Achol:

Ali: Toivon uutta vuotta.

Achol: Joo.

Rasha: Myös mukavaa päivän jatkoa.

Ali: No hyvää joulua sekä uutta vuotta.

Heli: Okei, hyvä. Mutta kiitos paljon teille!

Achol: Kiitos teille!

Ali: Kiitos samoin teillekin!

Minna: Kiva kun olitte mukana!

Achol: Kiitos!

Minna: Tänään reissasimme Irakin, Syyrian ja Sudanin halki ja opimme, että arabiaa kirjoitetaan oikealta vasemmalle ja sitä puhutaan monissa eri maailman kolkissa. Kiitos sinulle, että olit mukana matkallamme! Sukhraan, maasalaamah!